

A 8068/7

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER
NEDERLANDEN,

BIJENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

ZEVENDE DEEL.

L. M.

Te Gorinchem, bij
JACOBUS NOORDUYN.

1846.

Meijerij van 's Hertogenbosch bestaan heeft; zijnde de Geestelijke Zusters omtrent het jaar 1752 verjaagd, hebbende zij toen een nieuw verblijf of klooster aangelegd in het dorp Nunem of Nienheim, bij Horne en Roermonde, in het bisdom van Luik, van waar zij weder in het laatst der voorgaande eeuw verdreven zijn.

MARIENSTEIN, buit. in *Kennemerland*, prov. *Noord-Holland*, arr., kant. en $\frac{1}{2}$ u. Z. Z. W. van *Alkmaar*, gem. *Heilo-en-Oesdom*, aan de bebouwde kom van het d. Heilo.

Deze buit. beslaat, met de daartoe behorende gronden, eene oppervlakte van 3 bund. 8 v. r. 90 v. el., en wordt thans in eigendom bezeten en bewoond door Mévrouw de douairière TINKE VAN EGMOND, geb. GREGORY.

MARIENSTERRE, voorm. kloost. van Brigittinnen te *Gouda*, op de westzijde van de *Raam*, over de *Lange-Willemsteeg*.

Het werd tusschen de jaren 1454 en 1466 gebouwd. Het klooster der Reguliers Kanunniken in het Land van Stein, in het jaar 1549 afgebrand zijnde, verkochten de Goudsche Brigittinnen haar klooster en erve aan deze Regulieren. De gebouwen zijn thans ingerigt tot partikuliere woningen.

MARIENTHAL, voorm. kloost. in de heerl. *Holenfeltz*, grooth. *Luxemburg*, gem. *Holenfeltz*.

Dit klooster was, in het jaar 1257, met toestemming van Gravin ERMESINDE VAN LUXEBURG, gesticht door DIJK, Heer van *Mersch*, en ingerigt voor adellijke Jonkvrouwen. Zelfs telde het dikwerf leden van vorstelijke huizen onder zijne bewoonsters. Onder anderen sleet hier JOLANDA, dochter van Graaf HENDRIK VAN VIANDEN, in stille rust hare levensdagen (1251—1285). Het gebouw is sinds ettelijke jaren afgebroken; de bouwstoffen, naar Walferdingen gevoerd, dienden tot opbrekking van de gebouwen der stoeterij. Van de kerk bestaat nog een gedeelte. In eene der kapellen ziet men het standbeeld van den stichter der abdij. De overgebleven goederen dezer abdij, uitgezonderd de bouwmaterialen voor de stoeterij te Walferdingen, werden, in 1825, voor 12,750 gulden verkocht.

MARIENVELDE, voorm. kloost. te *Amsterdam*. Zie MARIENKAMP. MARIENWEERD, MARIENWAERD of MARIENWAARD, voorm. abdij van Premonstratenser Monniken, prov. *Gelderland*, aan de *Linge*, 2 u. Z. van *Culenburg*.

Deze abdij is gesticht in het jaar 1128, door HERMAN, Grave van *Cuyk*, wien zulks was opgelegd te doen, tot verzoening van den dood van FLORIS I, Graaf van *Holland*, door zijnen vader bij Hemert (nu Neder-Hemert genoemd) verslagen, en dat door tusschenspraak van ANDREAS VAN CUYK, den vijf en twintigsten Bisschop van *Utrecht*, waardoor HERMAN VAN CUYK met DIDERIK VI, Graaf van *Holland*, is verzoend. Deze abdij is op het land, hem toebehoorende, gesticht en rijkelijk door hem begiftigd, doch de Monniken moesten God dagelijks bidden voor de ziel van den verslagen Graaf. HUBRECHT, Heer van *Culenburg*, heeft aan deze abdij ook vele landerijen en tienden geschonken en die aan REINALD, Graaf van *Gelder*, ten sterkste aanbevolen in eenen open brief. De abdij was zeer aanzienlijk en had rijke inkomsten. Zij bezat ruim 2187 morgen (1856 bund. 65 v. r. 80 v. r.) lands; behalve dagelijksche of lage jurisdictie, vrije jagt, menigte van bouwboeven, tienden, erfinsen, erfpachten en renten. De morgentaken of landerijen waren gelegen, zoo in den polder of het district van Marienweerd, als in die van Beest, Enspijk, Rump, Deyl,

Geldermalsen, Meteren, Hello, Ravenswaay, Culenburg, Buren, Nijmegen en Cuyk. In welk een aanzien de Abten van dit klooster voor dezen waren, blijkt onder anderen, uit zeker verbond, hetwelk tusschen den Bisschop van *Utrecht* en den Graaf van *Gelder*, in het jaar 1226, is aangegaan; want in dat verbond worden de Abten van MARIENWEERD gemagtigd, om degenen, die het verbond verbreken zouden, openbaar voor eenen banneling af te roepen en als zoodanig van iedereen te doen mijden.

In het jaar 1427 is ds abdij in brand gestoken en bijna ten gronde toe verdelgd door RUDOLPHUS VAN DIEPBOLT, die tot het bisdom van *Utrecht* was benoemd. Al het koren, de beesten en het gereedschap werden geweldiger hand geroofd. Negen Geestelijken werden gevatkelijk weggevoerd, en hebben te *Utrecht* langen tijd op groote onkosten gevangen gezeten. Ook werd zij in het jaar 1495 door het krijgsvolk van Hertog ALBRECHT VAN SAKSEN uitgeplunderd en van alles beroofd, zijnde de aanvoerder van dien woesten hoop geweest zekere GILBERT PIK. Hierdoor en door vele strooperijen geraakte de voornoemde abdij van tijd tot tijd in eenen slechten staat en zeer ten achteren. De Monniken moesten in de volgende eeuw het klooster dikwijls ruimen en binnen *Culenburg* eene schuilplaats zoeken, gelijk zij er in het *Jeruzalems-klooster* in de *Nieuwstad* gewoond hebben. Einde-lijk is de abdij, in het begin der Nederlandsche beroerten, verwoest, en zelfs de landerijen, met goedvinden van den Souverein, tot betaling der schulden verkocht.

De abdij stond, in latere dagen, onder de Hertogen van *Gelre*, want in het jaar 1519 verklaarde KAREL VAN *Gelre*, dat zonder zijne toestemming geen Abt mogt verkoren worden en handhaafde dit regt door zijne magt en aanzien. Ontwifelbaar oefende de abdij het hooge regtsgebied, gelijk de Staten zelven het getuigen. Na de Spaanse omwenteling is MARIENWEERD aan het kwartier van *Nijmegen* gekomen, en op verzoek van dit kwartier is door de Staten van *Gelderland*, den 26 Maart 1709, het hooge, middelbare en lage regtsgebied aan MARIENWEERD teruggegeven. Thans dient het gebouw der voorm. abdij tot een fraai landhuis en een gedeelte der daartoe behoord hebbende goederen maken eene heerl. uit. Zie het volgende art.

MARIENWEERD, MARIENWAERD of MARIENWAARD, heerl., prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, kw. en arr. *Tiel*, kant. *Culenburg*, gem. *Beest*; palende N. aan het graafs. *Culenburg*, O. aan de heerl. *Tricht*, Z. aan de *Linge*, W. aan het voorm. amt van *Beest-en-Renoy*.

Deze heerl. bevat de b. *Marienweerd*, benevens eenige verstrooid liggende huizen. Zij telt eene bevolking van ruim 110 inw., die meest hun bestaan vinden in den landbouw. — De *Herv.*, die er zijn, behooren tot de gem. van *Beest*. — De *R. K.*, die men er aantreft, worden tot de stat. van *Beest* gerekend.

Men heeft in deze heerl. geene school, maar de kinderen genieten onderwijs te *Beest*.

Deze heerl. werd, den 6 October 1758 van het kwartier *Nijmegen* door Graaf van *Byland* aangekocht, in wiens geslacht zij tot nu verbleven is.

De buurs. MARIENWEERD ligt $\frac{1}{2}$ u. W. van *Tiel*, 2 u. Z. van *Culenburg*, $\frac{1}{2}$ u. O. van *Beest*.

MARIENWEIDE, voorm. kloost. te *Weert*, hetwelk door Nonnen bewoond werd.

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER

NEDERLANDEN,

BIJEENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

ONDER MEDEWERKING VAN EENIGE VADERLANDSCHE
GELEERDEN.

DERTIENDE DEEL.

A A N H A N G S E L.

TE GORINCHEM, BIJ
J. NOORDUYN EN ZOON.

1854.

§ MARIENBURG, voorh. lustslot, *Achter-de-Hoven*, Z. O. van *Leenwarden*, gesticht door Prinses MARIA LOUISA, weduwe van Prins JOHAN WILLEM FRISO, en sedert haren dood, in het jaar 1765, gesloopt en in partikuliere huizen en tuinen veranderd. Sedert het everigelevens hoofdgebouw, in 1859, door de familie VEGILIN VAN CLAEERBERGEN gekocht werd, is dat gebouw aanmerkelijk vergroot, en het geheel met onderscheidene nieuwe nevengebouwen, tuinen en beplantingen vermeerderd, zoodat dit buitengoed, door de zorg der eigenares en bewoonster, Freule L. A. VEGILIN VAN CLAEERBERGEN, thans weder een fraai en aanzienlijk voorkomen heeft, en een sieraad van dezen stedelijken wandelweg is.

MARIENDAAL, buit., prov. *Noord-Brabant*, gem. *Ginneken-en-Bavel*, in het d. *Ginneken*, aan den *Markstroom*; groot 70 v. r.

* MARIENDONK in het *Land-van-Housden*. Ter plaatse, waar dit kloost. gestaan heeft, ziet men thans 12 bund. teelnd.

* MARIENGAN (DE). Zie voorts *MARINGAN* (DE). W.

* MARIENHAGE, te *Weert*, stond in de *Molenstraat* en is in het jaar 1759 vernietigd; de daartoe behoord hebbende, gedeeltelijk nog bestaande gebouwen, dienen thans tot *STEDELIJKE-KOLLEGE-VAN-ONDERWIJS*.

MARIENHART, kloost. te *Weert*. Zie *MARIENWEIDE*.

MARIENHOEF, hofstede, prov. *Gelderland*, gem. en $\frac{1}{4}$ u. N. van *Ermelo*, in de buurs. *Tonsel*.

* MARIENKROON te *Culenburg*. Reg. 6, staat: *ALCIDIS lees: ALEDIS*

* MARIENKROON te *Heesbeen*. Bl. 680, reg. 3, staat: *Ten-Dael lees: Ten-Daal*

* MARIENPOEL. Reg. 11, staat: ongeveer 24 bund. lees: 16 bund.

* MARIENTHAL lag in de gem. *Tuntingen*, ban van *Holenfels*.

Er staan aldaar 6 woningen, met 60 inw.

* MARIENWEERD, voorm. abdij. Reg. 16, staat: 1856 bund.

65 v. r. 80 v. ell. lees: 1271 bund. 91 v. r. 54 v. ell.

* MARIENWEERD, heerl., beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 816 bund. 4 v. r. 82 v. ell., telt 16 h. en ruim 150 inw. — De buurs. *MARIENWEERD* ligt nabij de *Linge*, waarover hier een pontveer is.

§ MARIENWEIDE lees: *MARIENWIJNGAARD*, voorm. kloost. te *Weert*, in de *Maasstraat*, in het jaar 1442 gesticht. Het werd bewoond door *Augustijner-Nonnen*, en is in 1797 vernietigd. Het oostelijke gedeelte wordt sedert 1845, door *Birgittinessen* bewoond, terwijl de westelijke gebouwen, welke in 1684 en het volgende jaar werden bijgetimmerd, nog grootendeels bestaan en tot in 1850, tot bijzondere woningen dienden, doch toen ook door de *Birgittinessen* werden aangekocht. De kerk, welke vrij ruim en fraai was, bestaat niet meer. Het klooster draagt thans den naam van *MARIENHART*.

MARIESO, d. in *O. Indië*, op het eil. *Celebes*, gouv. en distr. *Makassar*.

MA-RIKA. Staat: Zie *SIPARIPABO*. lees: Zie *SIPARIBODO*.

* MARINGAN (DE). Zie voorts *MARIENGAN* (DE). W.

MARINGIN (DE), riv. in *Oost-Indië*, op *Sumatra*, gouv. *Sumatra's-Westkust*, welke zich met de *Tamboesie*, de *Simantjie*, de *Nior*, de *Tabier*, de *Kampan* enz. vereenigt, om de *Djambi* te vormen.

§ MARITIME-WEG, klinkerweg in de prov. *Noord-Holland*, gem. *den Helder-en-Huisduinen*, het maritime etablissement *Willemsoord* geheel en al omgevende, en loopende verder zuidwaarts, langs de westzijde der *Koopvaarders-binnenhaven*, naar het *Nieuwe werk*, alwaar hij vervolgd wordt door den rijk schelpweg naar *Alkmaar*.

* MARK (DE). Staat: Zie *METERENSCHEN-EN-ESTENSCHEN-WATERGANG*. lees: *METERENSCHEN-EN-ESTENSCHEN-WATERGANG*.